

Vännerna

SUZANNE DANIELSSON

Axel Bohm

Axel Bohm. Foto: Anders Bohm

Axel Bohm föddes den 25 april 1921 i Gruddbo by, som ett av två barn till soldaten Anders Bohm och hustrun Trombu Anna.

Redan som ung arbetade Axel med kolvedhuggning på Solleröskogen, men insåg snart att det inte hjälpte att bara vara stor och stark för att kunna försörja sig. Han började se sig om efter andra möjligheter. 1940-41 mönstrade han på som eldare på flottningsbåtarna Erik och Älvdalen, som transporterade timmer på Siljan. 1942-43 gjorde han militärtjänst vid svensk-finska gränsen, som stormpionjär. Han berättade att de patrullerade mellan Hokki och Kolari i nordligaste Finland – med lösa skott som enda ammunition.

Väl hemma på Sollerön tog arbetet med jord och skogsbruk vid. Under denna tid var Axel, som många andra på Sollerön, engagerad i Frisksportarrörelsen. Han var också en av de sollerökarlar som skaffade fram virket till vikingabåten »Ormen Friske«.

1949 tog Axel steget och flyttade till Stockholm. Efter diverse olika jobb, bestämde han sig för att satsa på att bli trädgårdsanläggare. Han ville ha ett arbete där han kunde vara utomhus. Efter kurser på Bergianska trädgården och anställningar hos olika byggmästare, öppnade Axel egen trädgårdsanläggningsfirma 1960. Verksamheten växte med många anställda. Under vintrarna var det många trädgårdar i Stockholmsområdet som fick sina äppelträd beskurna av Axel. 1963 gifte han sig med Wivi-Anne i Sollerö kyrka och 1964 fick de sonen Anders. Hela tiden gick bilen tillbaka till Sollerön, alla helger och semestrar – en del i »Mas-rallyt«.

År 1982 stannade bilen i Gruddbo när Axel och Wivi-Ann flyttade hem för gott. Hemma fanns det mycket att göra. Axel engagerade sig i Hembygdsföreningen, i Samfundet Karl lärkas vänner, Fruktodlareföreningen, Sportfiskeklubben och mycket mer. Han höll otaliga kurser i fruktträdsbeskäring och hade radioprogram om »Trädgårdar i norr«. Han var hela sitt vuxna liv medlem i IOGT.

Det är mycket man hinner med att göra som nybliven pensionär och hans kunskaper som stenläggare har satt sina spår, t.ex. vid den gamla kapelltomten på Klikten.

Den 20 november 2014 avslutades Axels verksamma liv.

Jaa, du Axel, då a du dräj åv (Då har du gett dig iväg). Det är tråkigt tycker jag. Men jag unnar dig att komma någon annanstans. Det var jobbigt för dig sista tiden. Inte kunna gå, se dåligt och höra dåligt. "Att bli gammal är ingenting för veklingar", som någon skall ha sagt. Och alldeles för litet saker som hände! Du som var van vid att ha så mycket omkring dig. Men jag tänker mig att du är på en annan plats nu. En plats där de behöver en som planterar äppelträd och bygger stentrappor. Där kan du fiska och spela schack och göra allt annat som är roligt – dansa t.ex.

Men jag saknar dig mycket. Du var min första vän här på Sollerön. Den 20 september 1994 satt du tillsammans med Erik Stolth, »Glad Jerk«, på en bänk utanför Lärkastugan, och undrade vad det var för fruntimmer som skulle komma och bo där så sent på hösten. Det var jag det! Du var stugvärd och du tog verkligen hand om mig. Visade mig kapelltomten och *sturbåtn* och mycket mera.

Det var du som tålmodigt förklarade min första *soldmåls-istoria* för mig. Du berättade vad uttrycket "*Unndå ä så unndå e*" verkligen betydde.

Men Axel, vem ska jag nu spela kort med på onsdagarna? Och alla våra samtal om filosofi, politik och poesi. Du var suverän på att läsa dikter, nästan lika bra som Bus Mia Hammar, fast på ett annat sätt.

Och alla dina drömmar! Du är den enda människa jag känner, som varje morgon kommit ihåg vad du drömt under natten. Men det var något särskilt, som gjorde att det kändes så nyttigt för mig att umgås med dig. Du var så oförskräckt – och bestämd – och envis. Det är skönt att vara

med envisa personer ibland, för man vet var man har dem. De ändrar sig inte i första taget. De bryr sig inte om att de har andra åsikter än de som, yttligt sett, har högre status.

En berättelse har fastnat i mitt minne, som jag kan bära med mig och använda när jag är för vek och eftergiven. Du var 16 år och hade fått anställning som eldare på en ångbåt. Du tog din cykel med dig när du skulle mönstra på. Du ville ha den för att cykla omkring när ni låg i land. Skepparen hade inte alls tänkt sig att någon skulle komma dragandes med en cykel. "Dit cykeln går, dit går jag", sa du då. Ja, så blev det. Cykeln fick följa med.

Det finns också mycket att komma ihåg när det gäller ditt sätt att berätta historier. Vilken pausering! Och dina exakt rätta tonfall! Eftersom teater är mitt yrke, så njöt jag obeskrivligt av att lyssna på dig. Du ansåg ju, att man bara skulle berätta historier i ett sammanhang där de osökt passade in. Därför har jag ju inte kunna spela in något – tyvärr!

Till slut säger jag, som du sa när jag fyllde 60 år: "Jag är glad över att ha fått vara din vän".

Håll Nils Matsson »Ryss Niss«

Nils föddes den 13 juli 1927 i Kulåra, som ett av fyra barn till Ryss Anders och Bond Lina.

Det var något särskilt med Nils kök i den gamla gården i Kulåra. Det var så lugnt och fridsamt att sitta där. Nils satt på sin stol på ena sidan av bordet och tittade då och då ut genom fönstret ner mot sjön. Köket hade två fönster och var precis som Nils – lugnt, enkelt och effektivt. Där fanns vad som behövdes och den fina färgen på skåpluckorna, som var målade för länge sedan, passade så fint i köket.

Jag brukade komma till Nils för att prata om grönsaker. Vi kunde prata om olika sorters morötter och potatissorter, om salladsplantor och rödbetor. Nils hade ju odlat grönsaker i hela sitt liv och var lika övertygad som jag, att det skulle odlas ekologiskt. Men jag var ju bara nybörjare.

Nils upplät sina åkrar i Kulåra, så att andra fick odla där också. Sollerö skola hade under flera år förmånen att få rensa och gallra

sina grönsaker på den fina marken, som sluttade svagt ner mot vattnet i söderläge. Stenig var jorden, men därför näringsrik och uppluckrad. Jag fick också ha en morotsvall där de senaste åren. Nils plöjde, harvade och gödslade.

Nils var nog en av de mest generösa människor jag träffat. Jag hann inte komma innanför hans dörr, förrän han frågade om jag behövde litet mer av mjölet, som fanns i härbret och var malt av säd som han själv odlat. Jag tackade ofta ja. Sedan bakade jag bröd och bjöd Nils på. Han blev alltid lika glad och frågade genast om jag hade all potatis jag behövde.

Jag tror, att jag träffade Nils för första gången i Sollerö fruktodlarförening. Vi satt båda i styrelsen där under många år. Nils var kassör. En bättre, mer noggrann och hederlig kassör går inte att uppbringa. Faktum var, att Nils tog väldigt illa vid sig om han fick höra talas om att någon betett sig ohederligt och försökt lura till sig något man inte hade rätt till. Särskilt om det gällde Sollerön.

I Nils kök pratade vi förstås också om äpplen. Jag har älskat äpplen och olika äppelsorter sedan jag var barn, men det var först med Nils som jag verkligen kunde frossa i att prata om dem. Med stor förtjusning diskuterade vi de olika träden, vad »Lobon« och »Wealthyn« gav för frukt just det året och hur hans egenhändiga kärnsådda »Kulåraäpple« växte och blomstrade. Vi pratade också mycket om krikon. På hans tomt växte en sort och på min en annan. Krikon var en ny bekantskap för mig och jag tror att både Nils och jag uppskattade de små beska plommonen lika mycket. Bekymrat funderade vi över varför mitt träd slutat att bära frukt de senaste åren.

Nils var vegetarian nästan hela sitt liv. Han åt ju mest det han odlat själv, så man kan nog säga, att han var en av de sista som kunde försörja sig själv. I alla fall i vår del av världen. Med vilken känsla han sa: "Nu ska vi koka de här godsakerna", efter att vi hämtat upp ur matkällaren och skurit potatis, lök, morötter och palsternackor i bitar. I Nils kök blev dessa enkla rotfrukter verkligen godsaker i grönsakssoppan som vi lagade.

Den 4 december 2014 gick min gode vän bort. Det sista Nils sade till mig var: "*E du nögd minn morötär? A du päron så ä räkk? Anas finns ä mer nidi tjälärim a mi.*"

Ja Nils, jag är så nöjd så nöjd med morötterna!

Vännen Suzanne Danielsson